

"כך היא גאולתם של ישראל..."

שיעורים בתנ"ך מחלכי האולה
והתנאים להופעתם הנלמדים
מחומש שמות.

אורות מאופלי

9

1

הרבה אורות תחיה וכינו לראות ברורות אלה. נכון שיש עוד הרבה מהשכים, אבל אין זו סתירה. האורות מופיעים מתוך המשכים, "קמעה קמעה" גם בריאת העולם הופיעה בהדרגה: "בעשרה מאמרות נברא העולם". כך גאולתם של ישראל מתגלה בהדרגה, וכשיו אנו באמצע העבודה. היא עדיין לא נשלמה וקיימים סיבוכים. יש מדרגות במהלך הגאולה, ויש גם "סתר המדרגה". אבל אותו "סתר המדרגה" אינו מבטל במשהו את עליית המדרגה! יש להתרומם מעל תפיסה ילדותית וקטועה, ולראות את הדברים מתוך גדלות אמונה. לעומת היגדים שכחי אלהים, אנו "עם ידעי אלהים". במשך זמן מסוים הצרכנו להיות בגלות, אבל לא לנצח, חס ושלום, וכעת אנו שבים ארצה, ומעשה ד' הולך ומתגלה על ידנו. "הקץ המגולה" המחזיר על-ידי הנביא יחזקאל הולך ומופיע. "אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר: יואתם הרי ישראל ענפכם נתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא". הארץ פורחת והבנים שבים לתוכה. יש לראות את כל אשר נעשה איתנו בעין פקוחה, כפי שאומר ישעיהו הנביא: "החורשים שמעו, והקורים הביטו לראות". הביטו בכל המהפכות שנעשות מסביב לנו בעולם והשייכות לנו. וישעיהו נוער כאלה שאינם רואים: "מי עור כי אם עברי" – הם עבדי ד' בקיום התורה ולימודה. "וחרש כמלאכי אשלה" – הם תלמידי-חכמים שנקראו מלאכים והם עורים. יש להתרגל לפקודת עין ולא ראות. "עין בעין בשב"ד ציון". כשמתבוננים, לא מתוך העין האנושית הקטנה, אלא מכוונים אותה אל העין האלוהית, אז רואים "שבש"ד ציון". הולך ומתגלה "וקדשתי את שמי הגדול". בכל הענינים הממלכתיים והחברתיים שמתחילים להסתדר בארצנו. אין אפשר לא לשים לב לכך?! ככל שנוכח לכון מקטנו אל העין האלוהית, יותר נוכח לראות את האור החדש המאיר על ציון.

ובזה יתורץ שאלה גדולה מאוד מאחר כי הוא יתברך ויתעלה אלהי עולם נקרא ואיך אפשר לומר כן מאחר כי בית המקדש הוא עיקר פאר העולם, וא"כ לא היה ראוי שיהיה שמו יתברך נקרא על העולם לומר אלהי עולם כאשר היה ב"ה חרב בעונינו. אבל מפני כי כל הויה יוקדם לה העדר, וא"כ העדר ב"ה הוא סיבת הווייתו וכאלו כבר התחיל הוויית ב"ה. זלפיכך כמו שהלילה והיום הוא אחד בעבור שהלילה הוא שייך ליום, מפני כי העדר הוא סבת הווייתו וכן חורבן בה"מ סבת הווייתו. ולכן רמו הכתוב חורבן ביהמ"ק בתחלת בריאתו של עולם, כי מזה יש ללמוד כי אף חורבן ביהמ"ק כיון שהוא סבת הווייתו נכנס בגדר הויה, ולכן נקרא אלהי עולם. רק כי אין ביהמ"ק נמצא בדורותינו על זה יש להתאונן ואל הדור אשר אין ביהמ"ק נמצא אליהם הוא החסרון, ולהם נגלה הש"י כמו שראוי להיות נגלה להם כמו שהתבאר למעלה:

מגלה

3

ב אל תירא תולעת יעקב - משל הפרפר

א. נמשלו ישראל לתולעת המשי
ב. בנין החול העדרו הקודם להיות הקודש
ג. הפקידו של הכח השלילי הסותר והמריב

א: נמשלו ישראל לתולעת המשי

4
"וייעפו נערים וייגעו ובחורים כשול יכשלו. וקוי ד' יהלילו כה יעלו אבר כנשרים, ירוצו ולא ייגעו, ילכו ולא ייעפו". ובהמשך: "ואתה ישראל עבדי יעקב אשר בחרתיך, זרע אברהם אוהבי". משבח הנביא את ישראל ומחזיר בו את הכרת ערכו וסגולתו. "אשר החוקתיך מקצת הארץ ומאציליה קראתיך ואופר לך עבדי אתה בחרתיך ולא מאסתיך" – אתה חושב שמאסתיך, שאין תקוה עוד, שאינך עוד עם ד'? לא כן! "אל תירא כי עמך אני, אל תשתע כי אני אלהיך, אמצתיך אף עזרתיך אף תמכתיך בימין צדקי". וכן המשך הפסוקים שם – חיווק על גבי חיווק, החדרת אמונה במגולת ישראל ובסדר האלוהי המנהיג את ההיסטוריה. "אל תירא תולעת יעקב מתי ישראל, אני עזרתיך נאום ד' וגואלך קדוש ישראל. הנה שמתוך למרג הרץ חרש... תורם ורוח תשאם... ואתה תגיל בד', בקדוש ישראל תתהלל".

10
מהו מובנו של הביטוי 'תולעת יעקב' שבו מכנה הנביא את ישראל?
חז"ל מסבירים שכשם ש"תולעת זו אינה מכה את הארזים אלא בפה, כך ישראל אין להם אלא תפילה". אמנם אין זה מצב אידיאלי, לדמות את ישראל לתולעת, אבל כך הוא מצבם בזמן הגלות הארוכה, שאין כוחם אלא בתפילה לד' שיושיעם.

15
אמנם עוד מצאנו, במקורות קודש, שהכוונה כאן לתולעת מיוחדת – תולעת המשי. תולעת המשי איננה תולעת ככל התולעים כי אם זחל של פרפר. (אמנם תולעת המשי המצויה היום היא כבר מתורבת, ואיננה מפתחת עוד יכולת לעוף, אבל במקורות היא פרפר ככל הפרפרים).

20
"אין עוד בריה בעולם כתולעת משי זו. כך ישראל, הם כתולעת זו, שאע"פ שמתים, יחזרו ויתקיימו בעולם כמקדם. וזה שנאמר בירמיהו: 'זנה כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל. מהו 'כחומר'? אלא כאותה זכוכית, שאע"פ שנשרבת – נתקנת, ויש לה תקנה כמקדם'. ועל המשך הפסוק, 'מתי ישראל, מוסר שם: 'זה' אילן החיים, שבוכות שישאל דבקים באילן החיים, בצרור החיים העליונים – יהיו חיים להם, ויקומו מן העפר... ויתקיימו בעולם, ויהיו לעם אחד לעבוד לקב"ה, כמה שנאמר: 'לקראו כולם בשם ד', לעבודו שכם אחד'".

25
יש כאן, אם כן, תהליך של תחיית הקודש, הופעת הנשמה, מתוך מצב זה של התולעת, מן העפר. "יעקב" הוא הצד הירוד שבישראל, לעומת 'ישראל' שהוא לשון שרה ותשיבות. אומר, אם כן, הנביא: "אל תירא תולעת יעקב", במצב הירוד, כי אתם "מתי ישראל", אחוים באילן החיים, ועתידים אתם לקום מן העפר, באהדות החול-הקודש – אהדות-תולעת-יעקב-לפת-ישראל". "אני-עזרתיך נאום ד' וגואלך קדוש ישראל" – תקום ותופיע צורת הקודש האמיתית שלך, "ואתה תגיל בד', בקדוש ישראל תתהלל".

6
ציפיה זו מיחלת להופעה מידית של פרפר, רב גוונים ויפוי ומשוטט במרחבי מרום. אולם תחת זה – מופיעה ביצה. ביצה היא דבר המתפתח התפתחות איטית, בגדרים ובתהליכים טבעיים. זמן רב יכול לעבור עד שתפתח הביצה לשלב הבא שלה.

10
התהליך הטבעי, האיטי, מתחיל – נולד רעיון של קיבוץ גלויות וגאולה, על ידי תלמידי האמנים כרבים קלישר וגוסמבר זצ"ל. מתחילים לעסוק בהגשמתו של הרעיון, לאסוף יהודים להיות קולוניסטים, לייסד את המושבות הראשונות: ראשון לציון, ראש פינה, יסוד המעלה ואחרות. כל העיסוק הוא בדרך טבעית מאוד מתוך מגמה ומאמץ – לישב את ישראל על אדמתם. עומדים הם, אלו המאמינים ומצפים בגאולה ניסית בלבד, ומסתייגים: זו אינה גאולה! אין הם מסוגלים מבחינת הבנתם, ואין הם חפצים מצד נטיות נפשם, להצטרף ולקחת חלק בתנועת חיים טבעית זו והולכת ונוצרת, והם פורשים.

התהליך ממשיך ומתקדם. לא רק רעיון, אלא תחילת התגבשות ממשית של חיי עם-על-אדמתה. גם אותם שהצטרפו לפני-כן-לרעיון, שהסכימו בלבם לסדר-גאולה-כזה שבדרך הטבע – עתה, מצפים הם, ויפיע סוף סוף הפרפר מתוך ביצה זו. אולם גם עתה, במקום פרפר, המתנשא למרומים – מופיע זחל.

אזרחי ציון
ירג צ"ג 116

הקץ המגולה הוא תהליך טבעי מסודר, כסדרי ההתפתחות וההדרגה הנמצאים בטבע בכלל.
הרבה יש ללמוד מסדרי ההנהגה האלוהית נבואה בכללה לסדרי ההנהגה האלוהית באנושות, ובאומה הישראלית בפרט.
באיוב אומר אליהו: "מלפנו מבהמות ארץ ומעוף השמים יחכמו", ופירש רש"י כוונת דבריו – לומר שחכמה יתרה יש באדם על בעלי החיים. אולם יש להסביר שכוונת הפסוק היא ללמדנו שיש להתבונן בחכמה הגדולה הנסתרת בעניינים הטבעיים, וללמוד ממנה לתהליכים העוברים על האדם בכלל ועל האומה הישראלית בפרט.

10
יש מקום, איפוא, להתבונן בתהליכים הטבעיים המתרחשים בעולם הטבע על מנת ללמוד מהם לסדרי גאולת ישראל.

אחד התהליכים האלו, התואם להפליא את גאולת הקמעה קמעה הצומחת בדורותינו, נרמז בפסוקי הבתמה שבספר ישעיהו העוסקים בתקופת בית שני. גם אז היתה הגאולה בדרך הטבע, בהדרגה, וממנה – אילו זכינו – היתה צומחת הגאולה השלימה. משלא זכינו – נדחו הדברים לעתיד לבוא, לימינו אלה. מכיון שתהליך זה טבעי, פוליטי והיסטורי, ממילא הוא מסובך, ולכן יש צורך בפסוקים רבים של חיווק ונחמה. אם בגאולת מצרים שהיתה ביד רמה, בהשראת שכינה ובניסים גלויים, צריך לחזק את העם – "י' ילחם לכם ואתם תחרישון", על אתה כמה וכמה בגאולה טבעית, כשיר ד' אינה גלויה, ורבים הם הסיבוכים שלבי המעבר בדרך התפתחותה.

20
"למה תאמר יעקב ותדבר ישראל נסתרה-דרכי-מ' ומאלהי-משפטי יעבור". אל-תתיאש. דע לך: יש כאן תהליכים ארוכים ומסובכים. "הלא ידעת... אלהי עולם ד'... נתן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה". יש תולשה, רפיון, צריך הרבה חיווק,

ב: בנין החול העדרו הקודם להיות הקודש

יש להתבונן בחולעת' זו, שאליה נמשלת גאולתם של ישראל.

התהליכים הטבעיים העוברים על הפרפר בטבע מופלאים הם מאוד ומיוחדים. ארבעה שלבים עובר הפרפר: ביצה – זחל – גולם – פרפר.

שלבים שלבים יש בתהליך הגאולה שבטבע. נצייר לעצמנו: עם ישראל בגלות, חולם ומצפה לישועה. אין כל סימן למצבנו השלם, המצופה. נשארו קהילות, יחידים, עם זכרונות, ציפיות ותפילות. מאומה לא נותר מ'ממלכת כהנים וגוי קודש'. כנסת ישראל האידאולית, השליטה, גנוזה היא בשמי שמים, ואנו מצפים ומאמינים שתופיע בארץ.

10
יש המצפים לישועה ניסית בלבד, והיינו – שאותה מציאות עתידית, רוחנית, אידיאלית, תופיע בבת אחת; הווסף היפך לאור, המציאות ההיסטורית תשתנה ותתהפך; כל הגויים "אפיים ארץ ישתחו לך", המקדש ירד באש מן השמים; המשיח יבוא "עם ענני שמיא כבר אנש"; הכל בנס ופלא, בבת אחת – תורה ונבואה, מקדש ומלכות ותחיית המתים.

במצב זה עומד הנביא ואומר - "אל תיראי תולעת יעקב, מתי ישראל", כי באמת אין את תולעת ככל התולעים אלא כח העפופות הפרפרים גנון בך.

בנימיים שנעשו, להאריך או לקצר את זמן חי החול - התקבלו פרפרים לא טבעיים, גדולים מאוד או קטנים מאוד. גודלו של החול והתפתחותו הנורמלית הם שקובעים את גודל הפרפר העומד להופיע.

הבניין הטבעי-החומרי של האומה חייב להתפתח בטובות ובחופשיות, בלי הפרעה של הקודש, כשם שילד נולד בלא דעת בתחילה על-מנת שזו לא תפריע להתפתחותו הטבעית-ילדותית אשר צריכה להתפתח בו - שמתת החיים, מתיית האיברים, והתפתחות פסיכולוגית. רק באופן כזה ייבנה החול היטב ויוכל למלא את תפקידו להיות הבסיס להופעת הקודש - "כי החול הוא החומר של הקודש, והקודש הוא לו צורה, וכל מה שיהיה החומר יותר איתן ומוכשר - תהיה הצורה יותר חשובה". "כאשר הניע התור של בניין האומה בארצה, והצורך המעשי של הסדורים המדיניים והחברתיים נעשו חלק מתכנית פעלי הכלל, הרי הם הם גופי תורה, וכל מה שיתרחבו הגורמים המעשיים ויתבססו, יותר יפעל הרוח המלא קדושה וחי אמת על העולם

ועל הדיים

המשך התפתחותו של החול, תלמדנו ההגדרה המדעית, הוא "מתאים עובדיים נרדמים שיש בו", הפרפר העתידי להופיע בכל יפיו ושלימותו - גנון הוא כבר בכח בוחל הקטן, הנראה כלפי חוץ כחולעת, כיצור שפל, והוא הוא זה שילך ויתפתח עד שיוכל גם לעוף ולהתרומם.

20 "יתפתח הישוב בארץ ישראל, יבנה הבניין הלאומי, מתוכו יפות רוח גדול, בשנת האומה תתעורר לתחיה, מעומק טבעה תכיר את כל מהותה". "אם יפלא בעיני כל עומד מנוקם - אין אפשר שכל הרוחות, אשר לכאורה גם מאמונה הם רחוקים, יפעם בהם רוח החיים ככחו הפנימי לא לבד לקרבת אליהם כללית, כי אם לחיי ישראל האמיתיים... אל יפלא בעיני כל הקשור במעמקי רוחו בתוך עמקיה של כנסת ישראל ויועד את נפלאות סגולותיה"

אזרחי ארץ ישראל יאורו כי צדיק

10 מיצרות וטוים בהם כובל הוא את עצמו אל אותו העץ ממנו אכל - 'פונדקאי', בהגדרתו המדעית. לאחר מכן משיל הוא את עורו והורו להקראת כביצה, כתחילתו; תולה את עצמו על העץ כשדאשו למטה ונבנו למעלה - הפיכת סדרי העדיפויות. (ואמנם הדבר הראשון שיעשה, לעתיד, כשיצא הפרפר, יהיה הפיכתו חזרה להיות רשם הגרם גדול עוד יותר. מתחיל תהליך הנקרא 'היסטוליה' (התפרקות רקמות) - הרקמות הקיימות והולכות ונהרסות על ידי תוצאות והורמונים שפריש הגולם מתוכו, כמו ידיו. כשם שהוא כובל את עצמו, את חופשו ועצמאותו, כך הוא הורס את עצמו מבחינה פנימית.

15 הערכים הכלליים שנתחדשו בנו, הרגשות החיים הלאומיות, שאיפות הבניין וההתיישבות, עוז החיים הלאומי - כל אלה נהיים מזולזלים וחסרי חשיבות. "החומרות כשהיא לעצמה נעשית לאה, מאין קורטוב של רוחניות אמיתית, ואכולי ספק נוגעו עצמם אינם מוצאים דרך אחת אלא אבוד עצמם לדעת... כמעט שכל שיר ושיר, מכל ספור וציור בוקעת ועולה אנקת חלל... כך הולכים פושעי ישראל ושוברים בעצמם את אלילי הזמן...". 'המקלט הכבוש', אותם חוסי הטויה הפשטניים למוון ובסחוק, הרעיון ממנו התחילה הצינונות - הוא זה שבשטרו, בשם סדרי הבסחוק והגבולות הבטוחים, היום הולכים ומבטלים הכל; אין חשיבות להתיישבות, אין חשיבות לארץ ישראל ולגבורה הלאומית. את מקומם תופס הקיום הפרטי לבדו.

20 ההתנשלות, הדיאפאזה, ההתגלמות - כולם שלבים חיוניים בהתפתחותו של הפרפר.

25 סדר התפתחות הגאולה הוא מתוך ההעדר הקודם לעולם להייה החדשה, אלא שבחיי הציבור איננו יכולים לדעת באיזה שלב בדיוק אנו נמצאים - בשלב החול, בהתנשלות, כדיאפאזה או בהתגלמות. עם זה, חשובה לנו מאוד ההבנה הכללית של סדר ההתפתחות על-מנת שנכיר שאנו פועלים בתוך מכלול שלם, המסודר בסדר פנימי עמוק ונפלא.

הולך הוא הגולם בתהליך זה ונהיה בתוכיותו לחומר גמס, אשר ממנו לבסוף צומחים איברי הפרפר הבוגר. דוקא מחומר גמס זה, מן העפר.

30 רשח הרבר בפרק הנזכר 'אורות', אף כי אין הרב מפרט זאת שם, אלא 'מדלג' על שלבים אלו: "מתפתחת היא-האומה בכל-כחותיה... היא-אינה-שבה-עדיין-אל-אישה הראשון כבעל... רק בהיגמר התוכן, בהעלות האומה למרום מצבתה... יגלה ויראה שכל מה שהאיר וכל מה שיאיר... הכל אלו-אלהי עולם אלהי ישראל הוא..."

35 מצב גאולה זה הוא יסוד החוץ של הרוים, שכנסת ישראל לא תשוב למקומה לעתיד, כי אם קודש-ברוך הוא וכל חילוי יבואו אליה ויקימו אותה מן עפרה ביקר סגור. - דוקא מן העפר, כלשוננו של המדרש הנזכר בתחילת הדברים, על הפסוק "אל תיראי... מתי ישראל" - "שכובות שישאל דבקים באילן החיים, בצוור החיים העליונים, יהיו חיים להם, ויקומו מן העפר". "הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר". הערך הנצחי, הגנון בחומר, הוא נסתר, ואינו יכול להתגלות כמות שהוא, אלא דרך הצורה, ההולדת ומשכנלות. הסיבה אל העפר איננה, אם-כן, התבטלות, 'עיתה', הסתלקות, אלא הכנה להופעת צורה יותר ויותר שלימה המגלמת את הערך הנצחי, הגנון.

אזרחי ארץ ישראל יאורו כי צדיק

לוחל יש הגדרה מדעית מיוחדת מאוד: "עובר עצמאי, אשר טרם פיתח את תכונות אבותיו". תופעה משונה, ייחודית: עובר - אבל עצמאי. אין הוא ככל העוברים, שהם ירך אגמי וחסרי כל עצמאות, שהרי מתנהג הוא כתולעת עצמאית לכל דבר, אולם מאידך גיסא, איננו באמת אלא עובר, שכל ענינו הוא מה שתמיד להופיע ממנו.

זהל זה שונה הוא מאוד מהפרפר. מי שציפה לפרפר - יתאכזב עד מהרה. הפרפר יפה הוא, מתרומם לגבהים, אינו מויק, מעט מוצץ הוא צוף מן הצמחים, ותו לא. החול, לעומתו, מגדולי המזיקים הוא - מטרסם כל דבר - תבואה, בגדים, וכדו', אוכל ובלא הרף. כל חיו - כלכלה ובטחון. מוין הוא את עצמו, מגדיל את גופו מרגע הוולדו ועד היותו פרפר פי שלוש עשר אלק, ומפתח מערכות הגנה עצמית משוכללות מאוד, דרכי הסוואה ודרכי התקפה. אין הוא, כתולעים, החסרות מרכז חיים. יש לו מוח, המנהל את כל המערכות, ויש לו לב ומערכת דם, אולם כל זה לצרכי אכילה וקיום בלבד.

עם הופעת החול, המגושם כל-כך - המשבר הוא גדול. רבים, מאלו שהצטרפו לתהליך עד כה - פורשים. נבהלים הם בראותם את הבניין שהולך ונבנה באופן כל-כך טבעי, ארצי ומגושם, על ידי 'בפשות הנוטות לבניין מעשי, לישוב ארצי ולשיאפה מדינית... טפוס של זרע בהמה... שיעקר מעינו הוא תקון המעמד הכלכלי, ואפילו החכם והסופר שבו סוף סוף המוני הוא, ארצי ומעשי, בכל מעינו לחיי הנון והעולם".

20 לוחל אין צואר המפריד בין הראש והגוף, ראשו הוא חלק מן הגוף. כמו כן למרות שממנו עתיד לצאת פרפר, בשלב זה עדיין אין הוא מתרומם ועף.

הבניין הטבעי נעשה ללא עפיפה למרומים, ללא מגמות ורוחניות אידיאליות - "עינה לארץ ולשמים עדנה לא תביט... היא מעבדת את חיה... בלא קריאת שם, בלא מגמה מבוררת". הראש - כת המחשבה הרוחנית נבלע כאילו בגוף החולך ונבנה. "כאז זמנים שיד קורא הדורות מראש הכינה אותם להפיץ את החוץ במערכותיו המעשיות. אז קמה תנועה מרוחקת מכתו של האור הפנימי וברק התן הלק למרחק, פגש בנפשיות מוכשרות להציב גבולות מעשיים בכח מוגלם... הרימו חוץ אנשי חול, מתגברים ברוח של תוליותולין".

אזרחי ארץ ישראל יאורו כי צדיק

9 ישראל, השבה לתחיה על-ידי כחות עפוטים, הנדחפים על-ידי רעיונות עמומים, ההורחי לב מלאים מחשכים וקצפי אוש, ומודלמים בדלח של כפירה ונסית רשע, בתוך תוכם מסתתרת שכונת אל חי".

5 במדרש: "כוא וראה כל מה שהכה הקב"ו בעולם הזה הוא מרפא אותו לעולם הבא... וכשם שאדם הולך (- נפטר) כך הוא בא (- בתחיית המתים), הולך תגר בא חנר... שלא יאמרו הרשעים: אחריהם המית ואחרים תחיה, אמר הקב"ו: יעמדו כמו שהלכו ואח"כ אני מרפא אותם, למה? שכתוב 'לפני לא נוצר אל ואחרי לא יהיה'".

40 דברים אלו נלמדים, כהסבר המפרשים שם, מהפסוק הקודם: 'הוציא עם עור וועינים יש והרשים ואונים למו' - יוציאם מקברותיהם כעם עור ורק אחרי-כן ירפאם.

פסוקים אלו עוסקים בתחיית המתים הלאומית, ביציאתה של האומה ישראלית מבית הקברות הגדול של הגלות - לשוב לתחייתה בארץ חיה, במצב בו עדיין יש סיכויים רבים, מומים וחללים, נפשיים ורוחניים, הצידיים להירפא. דוקא כך הוא סדר הגאולה. גם הרשעים בעלי המומים קמים לתחיה, גם בהם מאיר אור הסגולה. וזוהי

15 "עצת ד' אשר יעץ להחל אור גאולה מעולפת בטטטוני מסתרים... ומוקפת בהמון נגעים של עניי הדעת סובלי חלמים ורוחניים". הדור הזה הוא דור הגאולה. עם ישראל היה שנמצא פה, עם כל תהלוואי, הוא דורו של משיח, והוא ילך ויתפתח עד אשר "גם מתוך החול יגלה הקודש, וגם מתוך החפש הפרוץ יבוא העל האהוב... זאת תהיה העליאה העליונה של חוון הגאולה. יגמל זה הציץ, יפרח הפרח, יבשל הפרי, וידע העולם כולו, כי רוח הקודש מדבר בכנסת ישראל בכל תנועות רוחה, וסוף הכל הוא לתשובה המביאה רפואה וגאולה לעולם".

25 בהמשך חיו עובר החול חמש פעמים תהליך של 'התנשלות', בו הוא 'מתפוצץ' מרוב אכילה, ומנגנון פנימי שבו, אחד המולאים שבעולם הטבע, גורם לו להמס את עורו ולהצמיח עור חדש. בתקופה זו הוא טווה סביב עצמו רובד דק של קוריום, נאחו בעלה או בענף, ומפסיקאית אכילתו והתפתחותו. מצב זה נמשך זמן קצר, ואחר כך שב החול למצבו הקודם, וחל המרבה לאכול.

לעומת 'התנשלות', תופעה אחרת יש, הנקראת 'דיאפאזה' - מסיבות הרומנטיות והמשפיעות חוץ עושה החול הפסקה בתהליך גידולו, כעין שינת חורף אצל בעלי החיים.

30 יש כאן תהליך מורכב ומסובך, הרבה מהפכים ושנויים, אולם כך, ודוקא כך, מתפתח הפרפר.

אחרי ההתנשלות החמישית, סבורים אלו, שעדיין לא אבדו את אמונתם, שסוף סוף יצא הפרפר המיוחל לאורו של עולם. אולם לא כך הדבר. להיפך, כאן מופיע השלב הקשה מכל, קטסטרופה ממש - 'התגלמות'. לעומת תהליך צמיחה וגדילה שהיה עד עתה, כעת הכל נסוג - הגולם מתקצר, משקלו פוחת ומעיו מתרוקנים.

35 וכך בחיי האומה - נסיגה בהתיישבות, כח והתפשטות נחלש, רבים יורדים מהארץ, עוצמת ההרתעה והבסחוק פוחתת, הולך העם וממעת את חייו ואת עוצמתם. הגולם מאבד את צורתו ואת עצמאותו בידי, באותם הכוחות עצמם בהם החשמש לבנותה בלושט טניה. יש לזלזל אשכ על-ידן טווה הוא (בהלק מהמקרים) חושבים למצוא את הדרך אל מקום המנון שלו וחורה, וכן טווה הוא לו כמין קן להסתתר בתוכו. כלכלתו ובטחונו נשענים על טויה זו. בהתגלמות - אותן בלושט טויה

אזרחי ארץ ישראל יאורו כי צדיק

לעיקרון הזה יש מקור בתנ"ך: נתחלק רבי אליעזר ותלמידיו אם מותר להקריב למזבח וולד של בהמה טריפה. מסבירה הגמרא: הכל מודים באפרות הגולד מביצת טריפה, ואף-על-פי שהביצת ודאי אסורה באכילה, לפי שהיא ביצת טריפה - האפרות מותרות אף למזבח, שכן "ביצה אימת גדלה? - לכי מסרחא, וכי אסרחא - עפרא בעלמא הוא", ופירש שם רש"י: "אחר שהטריפה הביצה יצא זה ממנה, וכשהטריפה פקע איטורא, והוא עפרא בעלמא, הלכך מותר זה שיצא ממנה אחריו כן". וברבינו גרשום שם גרס: "אימת גביל" (מלשון - גיבול, לישא) כלומר: "אימתי גברא (האפרות) מביצה - לבתר דמסרחא (לאחר שנשרתה)... אותה שעה היא גוברא, והיא שעתא עפרא בעלמא היא הביצה". הרקבון, העדר הצורה הקודמת, הוא המצמיח את הצורה החדשה, השלימה.

במצבים אלה, כאשר ההעדר גובר וכל מציאות חיינו הולכת ונשפלת - נדרשת הופעת האמונה הגדולה - "רק אמיץ אונים כרב יוסף היה אומר... ייתי ואוכי דאיתוב בטולא דכותפתא דחמריה".

אנשי האמונה שבדור יודעים הם שכשם שכל שליבי ההתפתחות והנסיגה של הפרפר לא במקרה הם נעשים, אלא קיים מה פנימי הצופה מראש את הפרפר העתיד להופיע והוא הטכונן והמוסות את התולעים כולם, הוא הרוחף את הופעת הביצה, הוחל בגלגוליו השונים הגולם, עד ללידת הפרפר השלם - כך גם כבניינה של כנסת ישראל. שרשה של תחיית האומה בקודש הוא, "במוסותיה של כנסת ישראל... כל מה שהאיר וכל מה שיאיר, כל שחי וכל שיחיה בה, הכל אור אלהי עולם אלהי ישראל הוא". "כחה של כנסת ישראל הולך ומתגלה מפעמקים באותה התנועה המפצמת בנשמת האומה ומכריח אותה - בתקופה שכבר באה העת של קץ המגולה - להראות בחיים... הכח הזה אמנם עמוק עמוק הוא חבוי בנשמת הכלל כולו וניצודו מתגלים בתיהם של אלה המוכשרים להיות מכלל הבונים... ואף-על-פי שמקורו של כח זה קודש קדשים הוא ורוח ה' נוססה בו, בכל זאת הוא שולח את ענפיו בתגלמות המעשיות... לפעמים הכח הזה שולח ככרך חצוי למרחקים מופלגים מאד, שמצד עצמם הם עומדים לגמרי מבוזין, ומכל מקום הכשרת הגאולה הולכת ומתכוננת על ידם".

האמונה היא הרוח הגדולה

"אשרי עין ראתה כל אלה" - אשרי העין הרואה כבר עתה את המתחולל מבעד לכל התהליכים הקשים, לכל המשברים, מצבי הנחל והגולם, והיא מביטה על כל אלה מתוך חרירה לתוכיותה של כנסת ישראל וצפיות יסועתה, ונתוך כך מכירה היא שכל השלבים האלה צעדים הם במהלך צמיחת גאולתנו ופדות נפשנו.

מתוך צפיית מעמקים זו עומדים הם המאמינים שבדור ובתורף אמונתם הודאית והבורה מצפים הם להופעתו של הפרפר הבוגר, השלם בכל איבריו, יפה למראה ועף ומשוטט במרומים; להופעתה של כנסת ישראל בכל שלימות כוחותיה שבקודש ושכחול, עם תכונת העיפה שלה שיש בה "אור מתעלה, והעילוי ילך הלון וגדול, והמושך לאור יהפך, והכמותיות לאיכותיות, החומר הגס לתוכן נאצל מלא הוד חיים".

צריכים לפעול בחיטות ובאומץ, אך בשום אופן לא כמואשים, אלא מתוך הכרת הסגולה הפנימית המאחדת את כולנו, עם שאנו עומדים בתורף ובמסירות נפש על שלנו. צריכים אנו להשתדל ולרוזם את רוח האומה בכלל, אולם עם זה יש לדעת שיש סדר, יש זמן לכל דבר. "וכבר דברתי כמה פעמים, שדוקא זה הדור, הגראי כ"כ ריק ושוך עול, הוא היותר מוכשר לאור תשובת אמת, באהבה ובגבורת קודש, בבא עתה בעתה". יש זמן, קץ שם לחנוכה, יש סדר, כמה זמן יארך-שלב הוחל וכמה הגולם. עם כל מה שרוצים להשפיע ולדבר - פעמים אין הדברים פועלים כלל.

בגלוי, מפני שעדיין לא הגיעה שעתם. דומה הדבר למי שצוה ליד עץ נושא פירות. קודם זמן בישולם, יכול הוא לנענע את העץ שוב ושוב - לא יפול פרי ארצה. כשישוב לעץ בעת הקטיף - יפלו הפירות לארץ בנייעור מועט. יש סדר וזמן לכל כח למלא את תפקידו באומה. "אל תירא תולעת יעקב, מתי ישראל, אני עזרתוך באום ד' וגואלך קדוש ישראל".

האמונה היא הרוח הגדולה

לפעול עם אל

תהליך התחיה הינו תהליך אלוקי ארוך מאוד שאין לו מעצור. הקב"ה מקים את כנסת ישראל מן עפרא ביקר סגי (אורות, אורות התחיה לב, עמ' עט). וזהו תהליך הכרחי, הנובע מצו אלוקי - "כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמוד". הגאולה הינה תהליך של צמיחה בתוכנו, בקרבנו פנימה, כמו שאומר הנביא זכריה (יב, א): "יצר רוח אדם בקרב". הקב"ה יוצר בנו את הרוח, והיא הולכת ונוצרת, הולכת ומוסיפה ומתקדמת בצמיחתה. מעשה היצירה של הגאולה מתהווה ומתנהל בתוכנו בתהליך בלתי פוסק של דינמיקה פניסנפשית. כל זה הוא חלק של הגאולה שאינו תלוי בנו, אך בכוחו להקדים את הטובה לבוא לעולם, על ידי הכשרת המציאות בגודל אמונתנו, על ידי ההתרוממות אל המבט של "מרוחק ד' נראה לי". ככל שנהיה יותר שקועים במדרגה הזאת, וככל שיותר נפעל ונגדיל תורה וקדושה מתוך הכוונת מבטנו אל המכוון האלוקי - כך נזכה ונקדים את הטובה לבוא לעולם.

היה זה אדם מן האדם

הדור הזה, דרא דעקבא דמשיחא, שאפרו עליו בתיקוני וזהו (תקון ס') שב מלגאו ולבושא דיליה ביש דא איהו עני ורוכב על חמור. [פיין אגרות ראי (הוצאה ראשונה אגרות ט"ו וליו) למרן הגה"ק רבנו אברהם יצחק הכהן קוק זצוק"ל]. למרות מה שהוא ביש מלבר, הרי זה עצמו שהשיית בחר בדור הזה שהוא יהי זורו של מלך המשיח, הוא לעד ולראי על גדלות הדור הנפלא הזה שהוא טב מלגיו ועלול הוא לקבל את אורות הקפיצה הנדרשים לגלויי ההשגות המוכנות להתגלות על ידי אורו של משיח, ומכאן כל הקפיצות הנוראות המתרחשות בדור הזה, ואם כי לדאבון לבנו לעת עתה הן להיפך מן הקדושה, בכל זאת כשוק יורח עליו האור, ינהרו כל ישראל אחרי ד' אלהיהם, קומי אורי כי בא אורך וכבוד ד' עליך ורח' (ישעי' ס' א), וכל מי שעינים טהורות לו רואה גם עכשיו את אור ד' החבוי והגנוז בתוך כל החסרנים וההעלמות, ואיך שהוא מכשיר את הדור לכל הגדולות והנוראות שהוא עתיד להשיגם.

קול דודי הנה זה בא מלג על ההרים מקפץ על הגבעות, דומה דודי לצבי או לעופר האילים הנה זה עומד אחר תלנו משיגה מן החלונות מציץ מן החרכים.

הנה זה בא מלג על ההרים מקפץ על הגבעות

ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות

תהליך התחיה ההולך ומתפתח מהיקיצה הראשונה אל היקיצה השניה בא לידי ביטוי בנבואתו של יחזקאל, כפי שממשיך הרב ומצטט (יחזקאל לו, כד-כט): "ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות" - רבנו היה אומר כי הגאולה מתחילה בראשית צעדיה עם כל הבוץ, עם כל טומאת הגלות, ולקחתי אתכם כמו שאתם "והבאתי אתכם אל אדמתכם". לאחר-מכן מגיע שלב נוסף - "זורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם, ומכל גלוליכם אטהר אתכם". הנביא מגלה שהגאולה תופיע בשלבים שלבים - בתחילה ישראל יגיעו אל הארץ ויבנו את הבנין היסודי של גוף האומה והמדינה, אך זהו רק השלב הראשון השייך ליקיצה הראשונה. היקיצה הראשונה מבשרת את היקיצה השניה, הכוללת בקרבה את הראשונה ומעמיקה את כל תוכנה מצד האצילות האלוקית, שם נשמתנו שתולה ומושרשת - "שתולים בבית ד' בחצרות אלוקיני יפריחו" (תהלים צ"ד). אנו נמצאים ופועלים בעולם הזה, בחצרות אלוקיני, אך נשמתנו שתולה בעולם האצילות, בבית ד'.

כשמגיעים לשלב השני, עולמים לטעות ולחשוב שהוא יתרחש בבתי-אחת, אך אין זה כך, כפי שרואים מהמשך הפסוקים, גם ביקיצה השניה ישנם שלבים, ישנה צמיחה איטית, אור הגאולה הזורח בנשמות היחידים ובנשמת-האומה דופק מבפנים, דוחק ודוחף ומחפש דרך להתגלות, ולעומתו ניצבת הלאומיות החילונית עם מפעליה ומחנקה. שני המהלכים הללו עתידים להתאחד, כדמיון הוהובים הכורים מנהרה משני צדדים, איש לקראת רעהו, עד שהם נפגשים. מצד אחד פועלים המאורעות של הקץ המגולה, ועמם היסורים והמחנק, ומצד שני הנשמה דוחפת להתגלות, אנרגיה עצומה ואדירה של קודש, של אצילות ושל אור ד' הנמצאת בתוך תוכנו וחייבת לצאת אל הפועל מבקשת לפרוץ החוצה. תהליך הגאולה הולך ומוסיף כל הזמן, עד שיביא בסופו של דבר להתבררות הדברים ולהופעת היקיצה השניה והעיקרית.

הנביא מתאר את מהלך הברור: "נתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם. והסירותי את לב האבן מכשרכם ונתתי לכם לב בשר". משמע בפסוקים שבשלב הראשון יש בדור מצב מורכב בו מצד אחד ניתן לב חדש ורוח חדשה, ומצד שני עדיין הלב הוא לב אבן ואיננו לב בשר. יתכן שהכוונה לחלקים שונים של הדור, אך יתכן שכאן נרמזו בחינות שונות באומה.

לאחר נתינת לב בשר מגיעה מדרגה עליונה של "זאת רוחי אתן בקרבכם", לא סתם רוח חדשה כמקודם, אלא "רוחי". "ועשיתי את אשר בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם, וישבתם בארץ אשר נתתי לאבותיכם", לא "באדמתכם" כמקודם, אלא בארץ מצד מדרגתה העליונה, מצד סגולתה הפנימית שהתגלתה בזמן האבות. "והייתם לי לעם ואנני אהיה לכם לאלוקים".